

Farum Lokalhistoriske Forening St. Bededagsvandring 2011

Bygninger muret af
murermester Ole
Andersen Lundqvist

Ole Andersen Lundqvist og hustru Mariane Hartvig, 1861

Indholdsfortegnelse

- Våbenhuset Kålundsvej
- Lægehuset Kålundsvej 20
- Lindegaarden Hestetangsvej 5
- Farum Kro Farum Hovedgade 83
- Lundqvists egen bolig Farum Hovedgade 81
Ole Lundqvist og Mariane
- Apoteket Farum Hovedgade 71
- Gammelgaard Farum Hovedgade 60
Familiebillede
- Præstegaarden Kålundsvej

Jeg vil fortælle lidt om Ole Lundqvists arbejdsliv og om nogle de Bygninger i Farum muret af Ole Andersen Lundqvist i årene 1850 - 1867

Ole Lundqvist har bygget talrige gårde og huse i Farum og nabosogne. Han var en meget dygtig tegner med pen og tusch og udførte tegninger til mange af disse bygninger.

Ole Lundqvist var en meget flittig murermester og arbejdede for flere af egnens kendte personer bl.a. komponist Baron Løvenskjold på Kulhus.

Også talrige bygninger i de omliggende statsskove har han opført, og da han ville gøre sit arbejde godt, tjente han ikke altid lige meget og i forbindelse med et par af disse arbejder tabte han betydelige summer. Som det også kan ske i dag for en entreprenør!

Også gårdmændene henvendte sig til Ole Lundqvist og foruden de gårde vi skal se på turen har han bl.a. også bygget Gedevassegård og Brudegården i Stavnsholt.

Alle blev bygget med grundmurede stuehuse. Nogle med pilastersmykkede indgangsparti med trekantsgavl, som står flotte og velbevaret i dag og som vi får at se på turen. En ide, der utvivlsomt har inspireret ham fra de nordsjællandske herregårde, han kendte gennem faderen.

Ole Lundqvist forandrede Farum, så landsbyen kom til at ligne bebyggelserne langs Kongevejen. Det kan bl.a. ses af de gamle billeder i hæftet, samt de bygninger der ikke er forandret og vi kommer til at se på turen.

Han udførte også omfattende restaureringer af kirkerne i Farum, Lyng og Uggeløse.

Ved disse arbejder kom Ole Lundqvist i forbindelse med Frederiksborg slots berømte bygmester Kammerherre Meldahl.

Ferdinand Meldahl var uddannet arkitekt fra Kunstakademiet i København og var i mange år den centrale leder af arkitekturens udvikling i Danmark.

Han var i mange år professor ved Kunstakademiet og kgl. bygningsinspektør.

Han havde i den forbindelse tilsyn med bl.a. mange kirker, deriblandt Farum kirke.

Lundqvist udførte i mange år vedligeholdelsen af kirkerne i Farum og i Lillerød.

Våbenhuset - renovering

- og derfor står vi her ved våbenhuset.
- Farums romanske kirke blev bygget i midten af 1100 tallet og omkring år 1300 fik kirken sit våbenhus i røde munkesten, opmuret i munkeforbandt og med dekorationer i gavlen.
- Senere blev våbenhuset renoveret af Ole Lundqvist og gavlen blev muret op helt fra grunden efter Kammerherre Meldahls tegninger.

Meldahl satte sikker også stor pris på den dygtige muremester i Farum

- Bygningen er udsmykket med bl.a. savskifte på facaden.
- Om Ole Lundqvist også har stået for udmuring af vinduerne med "siksakmurværk" er jeg ikke klar over. Måske nogle her i forsamlingen ved det ?
- Våbenhuset står jo stadig solidt og meget flot og præsentabelt.

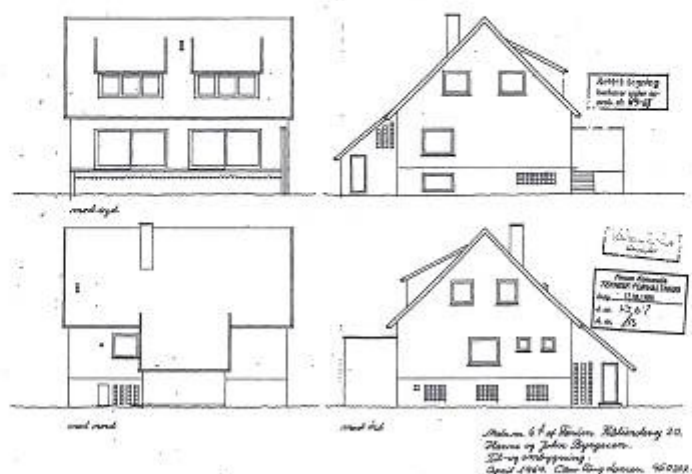
Våbenhuset

Lægehuset: Esrichs lægehus

- Vi ved desværre ikke så meget om huset, så den tegning der er i hæftet er fra 1969, hvor huset blev moderniseret af ejeren Olav Vang Larsen.
- Grunden blev udstykket fra Gedevasegaard i 1865 og købt af overlæge Gothielf Ferdinand Esrich.
- Huset fungerede som lægehus frem til 1922, hvor læge Castberg flyttede og byggede lægehuset på Søvej.
- Huset har fra starten været meget herskabeligt og er ombygget flere gange.
- I forhold til tegningen fra 1969 er hovedindgangen nu i gavlen med en stor trappe.
- Grunden er senere udstykket, så der er blevet bygget et nyt hus i haven.
- For et par år siden blev huset igen bygget om og fik bl.a. nye vinduer

Lægehuset

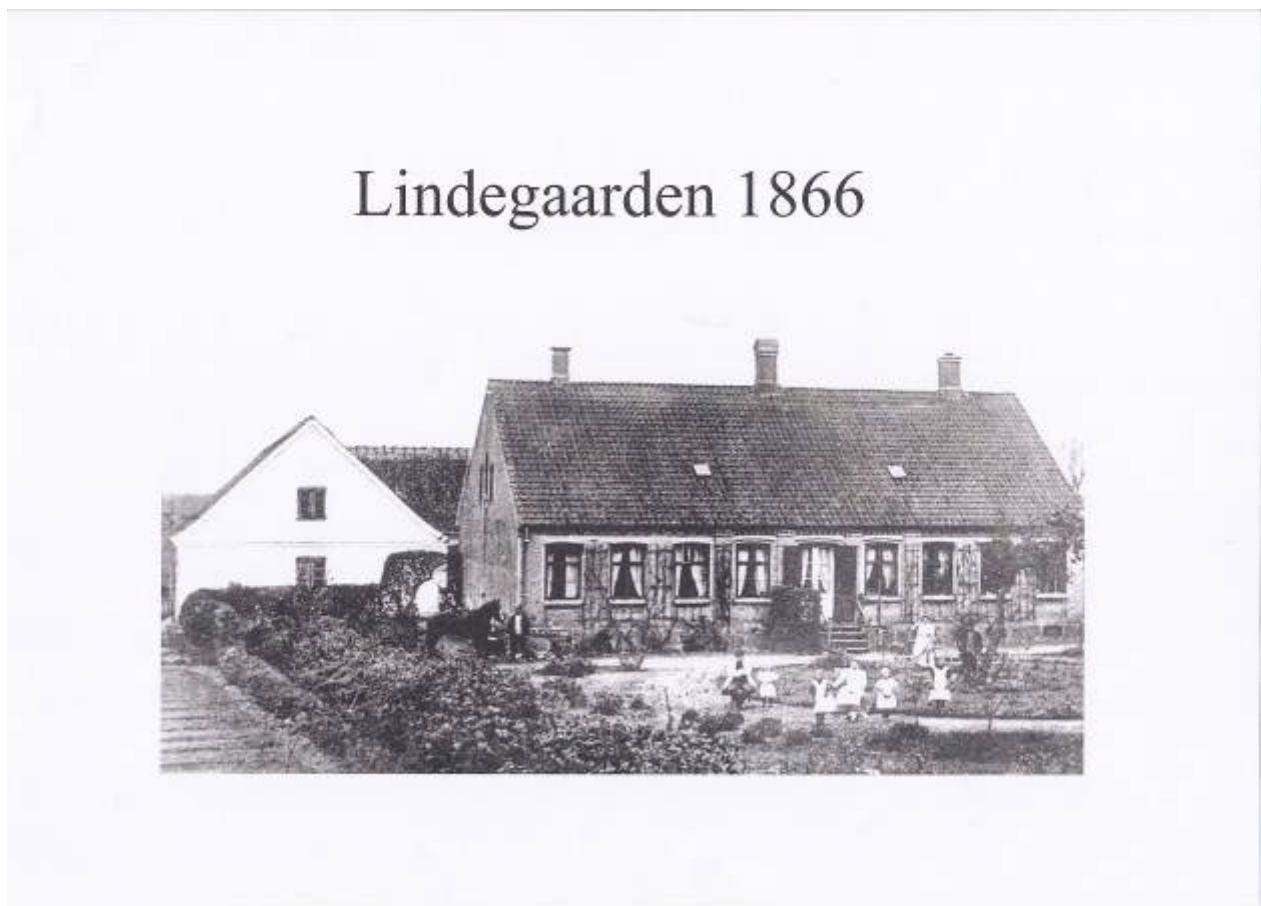
Lindegården 1866: Flot udsmykket og velbevaret stuehus

Først lidt historie om den gamle gård

- Den oprindelige gård lå som den vestligste gård syd for byens Hovedgade ved det nuværende "Hvide center"
- I 1866 brændte hele gården og alt hvad der var tilbage var 4 læs forkullet tømmer, 1500 beskadigede mursten og lidt forbrændt jern, så der blev opført en hel ny gård.
- Ved genopførelse af gården blev den samtidig flyttet lidt vestligere til Hestetangsvej 5, og kromanden købte den gamle gårdsplads og have og indrettede krohave på arealet.
- I 1932 brændte gårdens længer og gårdens jorder blev udstykket, så kun stuehuset her er bevaret.
- Frem til 1960 var mange af de gamle store træer blevet bevaret, men de blev ryddet, da "Det hvide center" blev bygget.
- Senere er Lindegaardens have også solgt fra og der blev bygget de nuværende Ungdomsboliger.
- Blodbøgen på billedet er dog bevaret og står i dag stor og flot ved Ungdomsboligerne, som vi kan se på tilbagevejen.
- Tilbage til selve bygningen, som blev opført i gule hårdtbrændte håndstrøgne sten. Først omkring 1880 indføres maskinsten.
- Huset blev udsmykket med smukke gesimser udført af formsten, som er forskellige på de to facader. Flot udsmykning til havesiden specielt omkring havedøren (se foto).
- Også under vinduerne er der flot murværk.
- Som det fremgår af billedet er også gavlen på længen udsmykket.
- Det ligner et savskifte og er noget usædvanlig på en gårdlænge
- Huset var belagt med vingetagsten og der er ilagt støbejernsvinduer, som kom på markedet i midten af 1800-tallet.
- **Også dette hus har gennem tiden ændret udseende.**
- I 60'erne blev dannebrogsvinduerne udskiftet til de moderne store hele glasruder, tegltaget blev skiftet til bølgeeternit og vinduerne i gavlen blev udfyldt med murværk. Der blev også påklistret en lille bygning som indgang.
- Den nuværende ejer er født på gården og har overtaget huset efter sin mor, så da huset er udført af gode materialer og godt håndværk besluttede ejeren at gennemrenovere det i 2001.
- Som I kan se er vinduerne nu tilpasset de oprindelige vinduer og taget er skiftet til teglsten. De gule sten er dog blevet vandskuret efter kyndig vejledning af en konsulent fra Slots og Ejendomsstyrelsen, og som det

kan ses står facaderne stadigvæk flotte. Dette skyldes bl.a. at huset er bygget af gode materialer og godt håndværk.

- Under renoveringen kom de gamle spær til syne igen og der står indgraveret flere navne og årstal på spærerne som høstarbejderne har indgraveret 1. gang i 1867 - lige efter opførelsen.

Farum Kro 1867:

Først lidt forhistorie om den gamle kro.

- Helt tilbage til omkring år 1700 ejede Farumgård et hus, der med amtmandens tilladelse var indrettet til krohold.
- I 1723 fik Farumgaards ejer Jens Rostgaard kongelig bevilling til at drive kro.
- I 1758 købte smed Christen Andreasen Farums privilegerede kro ved en offentlig auktion.

Christen Andreasen drev så kroen der, indtil han i 1775 købte Akaciegården og indrettet her kro med eget brændevinsbrænderi i en af længerne.

Akaciegården lå der, hvor vi nu har Akacietorvet.

- I 1845 blev kroen udvidet med en rejsestald. På billedet ses også krohaven i baggrunden.

- Den gamle kro blev drevet der indtil 1867, da Ole Lundqvist får til opgave at bygge den nye kro på den anden side af Hovedgaden, det tidligere haveareal til Madam Schives hus.
- Historien fortæller at der efter 1867 vist nok stadigvæk var brændevinsbrænderi på gården - måske som "staldsdørssalg"!
- Den nye kro blev opført med en bred 5 fags gavkvist på begge sider af huset. Murankrene der er med til at stabilisere kvistens facade.
- Bygningen har indtil 1955 udelukkende været drevet som kro, hvor efter den vestlige del blev solgt fra og indrettet til manufakturforretning.
- Omkring 1980 flyttede Farum kro til den nuværende placering i Hovedgaden og hele stueetagen blev indrettet til forretning.
- Huset har gennemgået store forandringer fra kro til butik med store butiksvinduer og baldakin, så det i dag er svært at se, at det er et af Ole Lundqvist's gedigne og veludførte bygninger. Kun de buede gavkviste er bevaret, dog er de begyndt at "hænge" lidt midt på!

Farum Kro 1867

Lundqvists egen bolig: bygget år?

Nu har Katrine fortalt om, hvordan familien kom i besiddelse af huset, så nu vil jeg lige læse direkte op fra bogen, hvordan sønnen Laurits Lundqvist har beskrevet huset.

- ”Lige over for den gamle Kro og Rejsestald ved siden af en prægtig gammel have, der om sommeren bugnede af frugt og som hørte til kroen, og med facade mod de to hovedveje der her gennemskærer byen, lå dette hus på et ualmindelig livligt og befærdet strøg. Husets ydre var rigtig nok kun lidet tiltrækkende, thi stråtækt tag som alle landsbyens huse, havde det ligesom flere af disse en udbygning mod Hovedgaden, der løb skråt ud fra taget – en såkaldt ”Lyde” til brændselsrum. Vinduerne vare små og mod haven fandtes endnu et enkelt med grønne blyindfattede ruder. Gulvet i stue og køkken var lergulv.
Her var altså noget for fader at omkalfatre, når arbejdet ude lævnede ham tid dertil, thi til helt at ombygge det, savnede han midler.”
- Mariane ville jo gerne have et pænt hjem, så Ole måtte i gang med moderniseringen.
- I kan jo følge med på de to billeder og der se nogle af de forandringer som Laurits fortsætter med at beskrive om huset. Det må virkelig have gjort indtryk på ham, så detaljeret han beskriver det.
- ”Der begyndte nu en travl og fornøjelig tid for mine forældre. Den hæslige udbygning mod vejen forsvandt, taget blev omlagt og forneden afsluttet af en pyntelig række nye røde tagsten, skorstenen blev ommuret, ligesom væggene og nye vinduer afløste de gamle ubrugelige.

Ligeledes blev jordstykket til vejen indhegnet og beplantet. Det indre undergik ligeledes stor forandring. Tørverummet blev omdannet til stue med havedør. Nye gulve af brædder afløste de kolde uhyggelige lergulve, medens to nye og dengang højst moderne kakkelovne forhøjede værelsernes præg af hygge”.

Huset blev som sagt gennemrenoveret, som man også ville gøre i dag.

- Huset brændte i midten af 1980`erne og blev genopført tilpasset den tids byggeri, hvilket betød at huset blev højere, og den udnyttede tagetage fik nogle større rum. Kan ses ved at samligne billedet og huset i dag.
- Der har i flere år også været butik i huset (Blikfanget)

Familien Lundqvists hus

Huset med forhus

Huset med forhøje

Farum Apoteket - indrettet i 1885:

- I 1854 købte tømrer J. F. Holm grunden med pålæg om, at den inden 2 år blev bebygget, så Ole Lundqvist udførte murerarbejdet for J. F. Holm.
- I 1884 opfordrede Farmaceutisk Forening sognerådet til at oprette et apotek i byen, så Ole Lundqvists bygning blev indrettet til apotek.
- Som det ses på billedet fra 1901, er der for den tid forholdsvis store butiksvinduer.
- Huset var fint udsmykket med 2 vindfang i facaden og markante gesimser på gavlen og gavlvinduerne som er bevaret.
- Driften af apoteket skabte behov for en række om- og tilbygninger, bl.a. et laboratorium i 1919.
- I 1944 blev huset restaureret, og i 1955 opførtes en tilbygning med frokoststue til personalet.
- I 1964 blev tilbygningen gjort endnu større og det er den bygning vi kan se i dag.

- Året efter blev hovedbygningen igen bygget om og fik bl. a. store udstillingsvinduer og ny indgangsdør, der måske ikke passede specielt godt til den gamle bygning.
- Der er også forsvundet en skorsten, som giver et noget asymmetrisk udtryk.
Men det var jo en moderne forretning i 60`er still!
- Billedet af "det nye apotek" er vel sådan de fleste af os kan huske bygningen.
- Bygningen har huset apoteket frem til 1995, hvor det flyttede til Farum Bytorv og har været en markant bygning i bybilledet i mange år.
- Bygningen har siden ændret facade til en mere homogen facade og fungerer i dag som en moderne bolig og vist nok en EDB-virksomhed.

Apoteket

Gammelgaard 1850:

- Først lidt historie om Gammelgaard`s beboelsesbygninger. Det vi ser i dag er det 3. stuehus på Gammelgaard.
- Gammelgaard har frem til 1767 været drevet af fæstebønder og den første ejer er Niels Rasmussen.
- Det 1. Stuehus var placeret mod øst langs Gammelgaardsvej og havde 2 stuer og 1 kammer, og var 16 fag lang, 8 alen dybt. Det er ca. 5 meter.
- Huset var opført i bindingsværk med egetræ, stråtag og ler klinede vægge. I den ene stue var der dog bræddegulv
- I 1845 blev der bygget et nyt stuehus, som lå mod syd helt fremme langs Farum Hovedgade. Det fik dobbelt så mange rum: 4 stuer, 2 kamre, og var 17 fag langt og 12 alen dybt, altså nu ca. 7,5 meter dybt.
- Huset blev nu opført i bindingsværk og med fyrretræ, klinede vægge og selvfølgelig også stråtag og nu flere rum med bræddegulv.
- I 1847 blev det tidligere stuehus mod øst udvidet i bredden fra de 8 alen til 11 alen og blev brugt som udhus.
- Allerede kort tid efter i 1849 brændte det nye stuehus og blev senere ombygget til lade.
- I 1850 blev så stuehuset her bygget vest for gården og blev nu endnu større og grundmuret fra soklens overkant med kampestens kælder under hele bygningen og murstensgulve. Stueetagen blev indrettet til 7 værelser og overalt var der bræddeloft og bræddegulve. Der blev lagt stråtag
- Huset står i dag, som da det blev bygget, lige bortset fra at taget er udskiftet til skiffer med støbejerns vinduer.
- Ståltrappen her ved havedøren og udsmykningen i den indvendige havedør er godt bevaret. Og murankrene i gavlene holder gavlen på plads,
- Som det også ses på familie billedet er facaden beklædt med en espalier, hvor der helt op i Dam Sørensens tid har vokset vinplanter.
- I 1923 brændte Gammelgaards 4 udlænger og blev ikke genopført med undtagelse af den som lå mod vest tættest på stuehuset.
- Bygningen blev indrettet til beboelse og her boede i en årrække Thorvald Rasmussen, bedre kendt i Farum under navnet "nabo", som nogle af Jer måske kan huske.

Bygningen har været ejet af arkitekt Olav Dam Sørensen fra 1953 – 1995. Navneskiltet sidder stadig væk på døren som et "mindesmærke"

Gammelgaard 1850

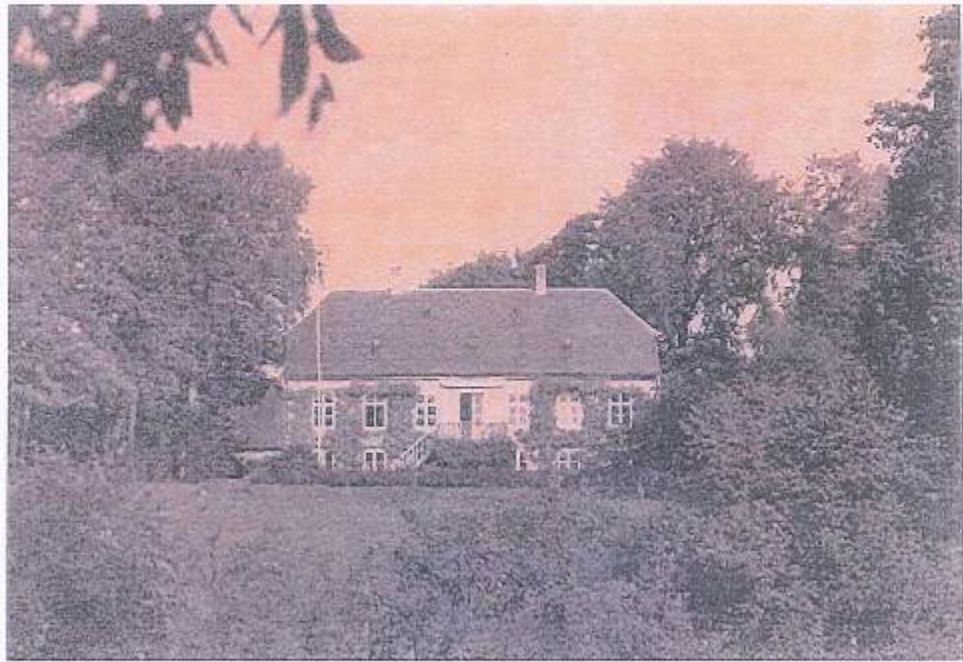
Familiebillede foran Gammelgaard

Præstegården 1859:

- Den gamle præstebolig var placeret lige ved siden af kirken. Den ældste del af præstegården, en tidligere staldlænge, er bevaret med bindingsværk og stråtag.
- En af de gamle præster syntes at have tænkt meget på sin bekvemmelighed, for i et hjørne af længen er der anlagt en smal gang, så præsten kunne gå den kortest mulige vej fra sit hjem over til kirken. Ved indgangen er der i en bjælke skåret årstallet 1724.
- I 1859 fik Præstegården en ny hovedbygning til erstatning af den gamle, lave hovedlænge i bindingsværk fra 1724.
- Ole Andersen Lundqvist fik opgaven og udførte den på en måde, der virkelig må have styrket den lokale pastors anseelse. (Andreas Niels Christopher Smith)
- Bygningen er hævet op på en sokkel og en solid stentrappe føre op til hoveddøren, der er smukt proportioneret i forhold til vinduerne.
- Vinduerne er i øvrigt ganske store, og må have givet en for tiden stærk belysning af stuerne indenfor.
- Indgangspartiet er indrammet af to solide pilastre, som er de flade rektantede murpiller, der er forbundet med en ganske lav "tempelgavl". Som på de nordsjællandske herregårde.
- I det smalle gavlfelt er årstallet 1859, hvor man som et kuriosum bemærker, at 8-tallet synes at stå på hovedet.
- Det vandrette hvide bånd i linie med gesimserne "indrammer" indgangspartiet.
- Mod havesiden har bygningen også en flot trappe og med udsigt over Farum sø. Der er nok ikke mange præsteboliger med så smuk en udsigt!

Præstegården

Det er meget karakteristisk for de bygninger, som Ole Andersen Lundqvist har bygget, at de er sunde og velbevaret og i dag er indrettet som moderne boliger, og kan være en del af Farum i mange år endnu.